

Fieke Van der Gucht, Pauline Van Daele, Mit Leuridan & Sibö Kanobana
Taalonthaal, Universiteit Gent
Contact: Fieke.VanderGucht@UGent.be
Pauline.VanDaele@UGent.be

Taalonthaal: een schrijfcentrum aan de Universiteit Gent

In elke opleiding in het hoger onderwijs krijgen studenten vroeg of laat de opdracht om hun kritische bedenkingen, ervaringen of onderzoeksresultaten neer te schrijven in een paper, reflectieverslag of ander wetenschappelijk rapport. Dat lijkt niet altijd evident. Steeds meer docenten rapporteren immers de gebrekkige kwaliteit van dat aca-

demisch schrijfwerk. Ook studenten zelf geven regelmatig aan niet voldoende vertrouwd te zijn met het genre. De problemen die zowel docenten als studenten beschrijven, lijken overigens samen te hangen met de algemene taalvaardigheid van studenten, die vaak tekortschiet in het hoger onderwijs (De Vries & Van der Westen 2008).

Verschillende Vlaamse en Nederlandse studies signaleren de zwakke taalvaardigheid van eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs (zie bijvoorbeeld: Jansen 2008; Berckmoes & Rombouts 2009). Die taalproblemen blijven niet altijd zonder gevolgen: voor sommige studenten is het tekort zo groot dat het hun algemene slaagkans dreigt te hypothekeren, ook al kozen ze helemaal geen taalgerichte opleiding. De Wachter e.a. (2013) stelden namelijk vast dat weinig studenten die zwak scoren voor taalvaardigheid, goede resultaten halen voor hun examens. Daarmee definiëren ze taalvaardigheid als een “noodzakelijke, maar niet [de] enige voorwaarde tot studiesucces”. Ook wanneer studenten niet geëvalueerd worden met een examen, maar met een vervangende paper, kan een zwakke taal- of schrijfvaardigheid studenten hinderen in hun studievoortgang. Zelfs studenten die inhoudelijk sterk onderlegd zijn in hun onderzoeksthema, slagen er niet altijd in om die inhoud gestructureerd en in de juiste vorm en stijl op papier te zetten.

De grootste problemen lijken studenten te ondervinden met de structuur en samenhang van hun academisch schrijfwerk (Berckmoes & Rombouts 2009; De Wachter & Heeren 2011; Verguts & Minnebo 2011). Het gaat daarbij om zaken zoals ‘de opbouw van alinea’s’, ‘het aangeven van hoofd- en bijzaken’, ‘het groeperen en ordenen van gedachten’, enz. Daarnaast zijn eerstejaarsstudenten weinig vertrouwd met de wetenschappelijke stijl die docenten in het hoger onderwijs van hen verwachten. De teksten die ze opstellen zijn vaak te persoonlijk en missen de juiste vakterminologie. Ook hun algemene academische woordenschat moeten studenten in het eerste jaar nog uitbreiden. In tegenstelling tot de soms alarmerende mediaberichten (zie bijvoorbeeld: Couzy 2009; Van Twillert 2009) blijken studenten minder moeite te hebben met spelling. Wel is spelling erg zichtbaar als foutencategorie. Daarom wekken spelfouten snel irritatie op bij docenten (De Wachter & Heeren 2011).

In andere Europese landen, waar studenten dezelfde problemen ondervinden, lopen al langer initiatieven om de schrijfvaardigheid van studenten op te krikken. De Angelsaksische *writing centers* bijvoorbeeld, ingericht door de universiteiten om studenten te ondersteunen bij hun academische schrijfopdrachten, zijn een vaste waarde in veel universiteiten in het Verenigd Koninkrijk en kregen ook al navolging in Nederland¹. Ook in Vlaanderen werd de nood aan remediëring in 2014 gesignaleerd in een adviesrapport van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren dat pleit voor een structureel taalvaardigheidsbeleid in het hoger onderwijs. Het is op die nood en op dat advies dat de Universiteit Gent sinds academiejaar 2014-2015 inspeelt met *Taalonthaal*, het eerste universitaire schrijfcentrum in Vlaanderen, onder het promoterschap van professor De Caluwe.

Taalonthaal, met als slogan “Je eerste hulp bij tekst en taal”, zette met onderwijsinnovatiemiddelen van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit Gent een gestructureerd initiatief op om de (schriftelijke en Nederlandse) taal- en tekstbeheersing van bachelor- en masterstudenten Letteren en Wijsbegeerte te verbeteren. Het project combineert verschillende taalondersteunende initiatieven om dat doel te bereiken.

Ten eerste geeft *Taalonthaal* lessen ‘Academisch schrijven in een notendop’, die focussen op ‘schrijfvoorbereiding’, ‘tekststructuur’ en ‘een academische stijl’, in de lijn van de grootste noden die Berkmoes & Rombouts (2009), De Wachter & Heeren (2011) en Verguts & Minnebo (2011) bij studenten vaststelden. Er zijn zowel extracurriculaire lessen die studenten vrijwillig bijwonen als lessen die worden ingebed in een bepaald vak, op vraag van docenten. Verder stuurt *Taalonthaal* tweewekelijks een ‘Taaltip van *Taalonthaal*’ uit om studenten een blijvende alertheid voor taalzorgkwesties bij te brengen. *Taalonthaal* baseert zowel lessen als taaltips steeds op geanonimiseerde teksten van Letteren en Wijsbegeerte-studenten. Authentiek voorbeeldmateriaal verhoogt immers de herkenbaarheid. De derde pijler van *Taalonthaal* is de individuele studentenbegeleiding met taal- en tekstadvies op maat. Studenten komen langs met een tekst van maximaal vier pagina’s die de *Taalonthaal*-medewerker *on the spot* bekijkt. De student krijgt feedback over sterke en zwakke punten van de tekst en concrete richtlijnen voor verbetering, waar hij of zij vervolgens zelf mee aan de slag gaat. De *Taalonthaal*-medewerkers treden dus niet als correctoren op.

De individuele coaching gebeurt met de *Taalonthaal*-schrijfwijzer en het *Taalonthaal*-vademecum, taalondersteunende middelen die *Taalonthaal* ontwikkelde na één jaar praktijkervaring en inzette tijdens academiejaar 2015-2016, toen het project werd verlengd. Kolom 1 van de schrijfwijzer bevat de kenmerken van een goede tekst, kolom 2 bevat de mogelijke fouten die studenten kunnen maken en kolom 3 bevat een cijfer dat doorverwijst naar een specifieke taaltip in het *Taalonthaal*-vademecum, waarmee ze die fouten kunnen vermijden. Het *Taalonthaal*-vademecum is dus een praktisch document dat studenten naast zich kunnen leggen tijdens het schrijven van een onderzoekspaper, en vooral tijdens de eindredactie ervan.

Een van de succescriteria van *Taalonthaal* is dat het project zowel aan algemene academische basisschrijfvaardigheden werkt in de lessen als aan specifieke noden tijdens de individuele begeleidingssessies. Die combinatie zorgt voor een interessante kruisbestuiving. De ervaringen van de individuele sessies beïnvloeden de theorie van de algemene lessen. Uit de teksten die tijdens de individuele sessies worden behandeld, plukt *Taalonthaal* bovendien voorbeeldmateriaal dat de theorie van de lessen ondersteunt. Omgekeerd bieden de algemene lessen een handig kader waarbinnen studenten de individuele feedback over hun schrijfvaardigheid kunnen plaatsen. Verder werkt *Taalonthaal* laagdrempelig en quoteert studenten niet. Daardoor durven studenten

ongeremd vragen te stellen en kan *Taalonthaal* de noden van studenten realistisch inschatten. Tot slot werkt *Taalonthaal* bottom-up. Dat wil zeggen dat *Taalonthaal* eerstelijns hulp biedt aan studenten en onmiddellijk het verschil kan maken. Alle relevante praktijkervaring deelt de taalbegeleidingsdienst graag met de medewerkers Taalbeleid Academisch Nederlands die het universiteitsbrede taalbeleid ontwikkelen.

Dat Taalbeleid Academisch Nederlands is een onderdeel van de Directie Onderwijsaangelegenheden en beoogt een algemene versterking van academische taalvaardigheid aan de Universiteit Gent via onderwijs. Om daarin te slagen werd in het academiejaar 2014-2015 een werkgroep ‘Taalbeleid’ opgericht. In deze werkgroep, voorgezeten door de directeur Onderwijs, zetelen vertegenwoordigers van de faculteitencusters, uit alle geledingen, aangevuld met taalexperthen. Ook de *Taalonthaal*-medewerkers zijn vaste leden. Om de drie maanden roepen de taalbeleidsmedewerkers alle leden samen om bestaande taalondersteuningsinitiatieven te evalueren en om nieuwe initiatieven uit te werken en te faciliteren, zowel voor studenten als voor docenten. Op die manier wordt het taalbeleid aan de Universiteit Gent vanuit opleidings- of faculteitsspecifieke initiatieven, zoals *Taalonthaal*, opgebouwd en ontstaat een algemeen UGent-taalbeleidskader. Deze methode omvat zowel een bottom-up- als een top-downbenadering van taalbeleid (Van Gorp & Verheyden 2005).

Zo is ook *Taalonthaal* een facultair taalondersteuningsproject dat in de toekomst universiteitsbreed zou kunnen worden ingezet. Hoewel het project uitsluitend aan studenten en docenten van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte werd gecommuniceerd, kwam ruim één vijfde van de bereikte studenten uit andere faculteiten. Via mond-aan-mondreclame ontdekten zij *Taalonthaal*. Dit wijst op een nood aan een universiteitsbrede inbedding van de taalondersteuningsdienst: ook in ‘minder taalgevoelige’ faculteiten kan een investering in taalvaardigheid de onderwijskwaliteit bevorderen en studie-uitval voorkomen.

Onderstaande illustratie laat zien hoeveel studenten *Taalonthaal* na twee academiejaren heeft bereikt. Op kwantitatief gebied kende *Taalonthaal* duidelijk op korte tijd een snelle en intense groei. Bij verderzetting van het project wil *Taalonthaal* de aangeboden diensten ook op kwalitatief gebied (laten) evalueren en studenten die van de diensten gebruikmaken langere tijd opvolgen. *Taalonthaal* wil daarbij teksten voor en na met elkaar vergelijken en tegelijk de link tussen taalvaardigheid en overige studievaardigheden (laten) onderzoeken.

Referenties

- Berckmoes, D. & H. Rombouts (2009). ‘Intern rapport verkennend onderzoek naar knelpunten taalvaardigheid in het hoger onderwijs in opdracht van Baobab vzw Stad Antwerpen’. Antwerpen: Linguapolis. Online raadpleegbaar op: http://uahost.uantwerpen.be/linguapolis/mom/Intern_rapport_verkennend_onderzoek_naar_knelpunten_taalvaardigheid_in_het_hoger_onderwijs-Monitoraat_op_maat.pdf.
- Couzy, M. (2009). “Googlegeneratie kan niet spellen”. In: *Het Parool* (6 februari 2009). Online raadpleegbaar op: <http://www.parool.nl/parool/nl/4/AMSTERDAM/article/detail/15506/1/2009/02/06/Googlegeneratie-kanniet-spellen.dhtml>.
- De Vries, H. & W. van der Westen (2008). “Talige startcompetenties in het hoger onderwijs”. In: S. Vanhooren & A. Mottart (red.). *Tweëntwintigste Conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 115-120.
- De Wachter, L. & J. Heeren (2011). *Taalvaardig aan de start. Een behoefteanalyse rond taalproblemen en remediëring van eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven*. Leuven: Interfacultair Instituut voor Levende Talen/KU Leuven.
- De Wachter, L., J. Heeren, S. Marx & S. Huyghe (2013). “Taal: noodzakelijke, maar niet enige voorwaarde tot studiesucces. Correlatie tussen resultaten van een taalvaardigheidstoets en slaagcijfers bij eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven”. In: *Levende Talen Tijdschrift*, 14 (4), p. 28-36.

- Jansen, M. (2008). “Taalvaardigheid studenten onvoldoende”. In: *Kennislink [online]*. Online raadpleegbaar op: <http://www.kennislink.nl/publicaties/taalvaardigheid-studenten-onvoldoende>.
- Van Gorp, K. & L. Verheyden (2005). “Taalbeleid in de lerarenopleiding: van praktijk tot theorie en terug”. In: A. Mottart. *Achttiende Conferentie het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 175-186.
- Van Twillert, M. (2009). “‘Het staat er toch’, zeggen taalslordige studenten. Taaltoets wordt gemeengoed op universiteiten, wegens gebrekkig taalniveau van de eerstejaars”. In: *NRC Handelsblad* (14 april 2009).
- Verguts, C. & V. Minnebo (2011). *Draaiboek Academisch Nederlands: inhoudelijke en praktische handvatten bij een begeleidingstraject Academisch Nederlands*. Antwerpen: Plantijn Hogeschool.

Noten

- ¹ Er zijn *writing centers* in o.a. de universiteiten van York, Coventry, Bath, Newcastle, Leicester en Warwick en schrijfcentra in o.a. de universiteiten van Nijmegen, Tilburg, Amsterdam, Twente, Leiden en Wageningen.